

Baba Basra Sources 33

חדושי ר' מאיר שמחה מסכת בבא בתרא דף כט עמוד א

שם אלא אמר רבא עד ג' שנין מזדהר אינש בשטרא טפי לא מזדהר. בסוגיא זו הארכת בימי חרפי וחלקתיה לאותות, ומשנה לא זזה ממקומה.

א] הקצוה"ח (סי' ק"מ ס"ק ב') הקשה אכתי טעמא בעי מ"מ תהא השדה שלו, והביא בשם הרמב"ן דתפוס תרי טעמא אחד משום דלא קפיד בפעם אחד, רק בתוך ג' איכא ריעותא דשטר ובג' שנים ליכא ריעותא דשטרא. והקשה הגאון הנ"ל א"כ אמאי אמר דמש"ה אינו יכול לטעון לפירות הורדתיך משום דהוה ליה למחויי, ובדלי צנא דפירי לא אמרינן כן, וע"כ הא דמיא להדדי דהכא נמי הוה חזקה מעליא. ובחר דרך לעצמו דמשום דלא מזדהרי אינשי בשטרא וא"כ תהיה השדה לעולם של מוכר לכן תקנו רבנן דלהוי דידהו ולא מהימן בטענה דלפירות הורדתיך דא"כ מה הועילו בתקנתם יעו"ש. ובמחכ"ת אין דמיונו עולה יפה, דאיך דמי הנך תרי חזקה להדדי, דהכא בתוך ג' הוה מאי דלית ליה שטר ריעותא, ובדלי צנא דפירי לא הוה ריעותא, אלא ע"כ דהכא הוה רק אומדנא דמוכח דלא קפיד ובדאי מכרה לו, ולכן בתוך ג' דהוה ריעותא קצת בטל האי אומדנא, אבל בדלי צנא הוה כאן סהדי דמכר לו השדה ולא חיישינן להך ריעותא ואם טעין לפירות הורדתיך שוב לא אמרינן אן סהדי, ומדלא מחה לא הוה רק אומדנא, וריעותא דליכא שטרא גביה מבטל האי אומדנא, ושוב תליא בג' שנים, וז"ב ודוק.

ב] ובזה נראה לפרש סוגיא לקמן (ל"ט ב) מ"ד בפני שנים סבר סהדותא בעינן מ"ד בפני ג' סבר גלוי מלתא בעינן. וכבר נתקשו בזה גדולי המחברים. ובזה א"ש דמר סבר שיטת הרמב"ן דטעמא דהך חזקה מדלא מחה מהסתם שלו, ולפי שיטה זו מאי הוה טעמא דמחאה דלא יתודע למחזיק לא הוה מחאה הא אן ידעינן דהקפיד, וע"כ צ"ל דמחאה שלא יתודע למחזיק לא מקרי קפידא, והכא כיון שבאפשרויות שיבוא לידו המחאה א"כ ידעינן דקפיד, וה"ה בחד נמי סגי רק בחד יכפור אותו לכן בעי ב' משום סהדותא. ומ"ד בפני ג' סבר כשיטת הקצוה"ח דמשום תקנת לקוחות וכיון דמן הרוב לא יבוא לידי המחזיק המחאה שוב מאי הועילו חכמים בתקנתם דאכתי לא יתודע מזה ולא יזדהר בשטריה לכן בעי ג' ובדאי יבוא לידו, ואם בכ"ז לא יבא לידו לא חששו חכמים למיעוט דלא שכיח כהאי ושפיר הוה מחאה ודוק.

ג] ובזה א"ש גם פלוגתת הרמב"ן עם הרא"ש (סי' ל') בעד אחד אומר לו בפני מיחה והמחזיק מודה לו, דסובר הרא"ש דאף די ש לו מיגו מ"מ כיון שאמר שמחה בפנינו שוב צריך לאזדהורי בשטריה, והרמב"ן סבר דמהימן במגו דבעי להכחישו היה מכחישה ובאיזו סברא פליגי. ונראה דהרמב"ן לטעמיה דטעמא דחזקה, דלא קפיד עד ג' שנין אבל מחה קפיד, ולכך הכא דמצי להכחישו שוב לא הוה מחאה, דמתקריא קפידא, לא כן הרא"ש סובר דטעמיה משום תקנתו דלאחר ג' שנים לא מזדהרי בשטרי משום שסובר שלו הוא ולא יקפיד והכא דהוה בעי למזהר שטריה שוב לא חשו רבנן לתקנתא דיליה.

ד] ובזה א"ש פלוגתת הרשב"ם עם התוספות אם גבי חזקה בעי שבועה או לא. דהרשב"ם אזיל לטעמיה (ל"ח ב) דטעמא דחזקה משום דלא קפיד, ומדלא מחה הפסיד, וא"כ חזקה במקום שטר עומד דהוה הוכחה ברורה שהשדה שלו וריעותא דשטר ליכא אחר ג' ובדאי מהימן בלא שבועה, לא כן הכא לפי שיטת הקצוה"ח דרבנן תקנו זה משום תקנת לקוחות א"כ צריך לישבע, דבזה לא שייך תקנת לקוחות דכל מה דאפשר לברר צריך לברר. ובזה מדוייק דברי הרא"ש שם (דף ל"ג) והא דחזקה במקום שטר עומדת, היינו להעמידה בידו דלא מצי לאזדהורי בשטרא לעולם אבל לפוטרו משבועה לא, ע"כ. ודוק.

ה] ומה שהביא מהרמב"ם (פי"א טוען ונטען ה"ב) שכתב דמדלא מחה הפסיד אנפשיה, ניחזי דלכאורה אף לדברי הקצוה"ח אמת דקודם התקנה אין ראייה מדלא מחה דמכר שדהו, אבל השתא דתקון רבנן שימחו ואם לא הוה שלו, בודאי אם לא מחה בתוך ג' אן סהדי דבודאי מכר שדהו [ויש להאריך בזה] ואינו עולה טעם הרמב"ם. אמנם באמת המעיין ברמב"ם יראה דקאי על מחאה שלא בפניו אם הקפיד בודאי רק לא ידע אי מהני מחאה שלא בפניו או שלא יכול מחמת איזה סיבה מ"מ אין לחוש, ומדלא הקפיד יהיה מאיזה אופן שיהיה הפסיד אנפשיה ונשאר בידי המחזיק ודוק. ולענין חצי דבר, עיין במלחמות לב"ק (ע' ב) בסוף דבריו והעיקר כדעת רבינו שלמה כו'. ותראה דקאי לפי שיטתו דההוכחה משנה ראשונה, רק להלן הוא לסלק הריעותא, משא"כ להך שיטה דמשום תקנת חכמים בודאי הוה עדות שנה אחת חצי דבר אם לא מטעם הנך תירוצים בתוספות יעו"ש, ודוק היטב בזה כי הדברים נכונים.

ו] ואחרי שנים ראיתי דברים נוגעים לנידון זה בספר שער המשפט (סימן קמ"ו ס"ק ב') שהקשה אדברי הרא"ש שהבאתי באות ג', מהא דאמר (ריש סימן ק"י) דנאמן לומר ממך זבינתה מגו דאמר לא היה שלך מעולם עיין שם. ובמחכ"ת אינו דומה כלל, דהכא הוא בא מטענת חזקה מיגו דאי בעי אמר אכלתיה בלא מחאה, וכל טעמא דחזקה הוא מטעם שחשו חכמים לטובתו דלא ליהוי צריך ליזהר בשטריה, א"כ הכא שמיחה ועביד אינש דזהיר בשטריה שוב לא חשו רבנן לתקנתיה ואינו נאמן, משא"כ התם שבלאו חזקה כלל יש לו מיגו. ובלאו הכי טעותא היא, דהתם כיון שאין

עדים שהשדה היתה שלו שוב לא הוה ריעותא אמאי לא אזדהרת בשטרך דסמיך על המיגו, משא"כ הכא איך לא יזדהר בשטריה, הא אולי ימחה המערער בפני עדים, וז"פ, ובטל דינו החדש עיין שם, ודוק.

[ז] עוד ראיתי שם שהקשה על הרמב"ן בטעמא דחזקה שהבאתי לעיל אות א' מהא דגבי יורש בדר יום אחד עיין שם דבעי ג' שנים. והנה פשוט דלעולם זה הוה ריעותא במה דלא מצא שטר בשטרות של אביו, וא"ה אחר שלש מהני כיון דתקון רבנן דאחר ג' הוה שלו בטעין טענה אנן סהדי דאדם שאינו מוחה בתוך ג' הוה של המחזיק, והוה כמו דלי צנא דפירי דלא מהני הך ריעותא דשטרא היכן הוה, וה"נ היה לו לירא שמא יטעון היורש מצאתי השטר בין שטרות של אבי והחזקתי שלש שנים, ואנן סהדי דמכר לו ולא מהני הך ריעותא, וז"פ לכאורה.

אך באמת תמצא סתירת דברי באורים ותומים (סימן קי"ח) בדברים אמתיים, והדק"ל. וצריך לדחוק כיון דאיהו טוען שמא, רק משום שהחזיק הלוקח עבדו חכמים כאילו אביו היה קיים והיה מהימן בהך חזקה הכי נמי הימנוהו חכמים בהך מילתא דזכות דאבוה הוא, ואי לא מחזיק איך יוציא ספיקו שהוא אינו יודע אם קנה אביו, מידי ודאי של המערער שיש עדים שהיתה שלו, ואם נימא שמא אביו היה לו שטר, זה הבל, דאנן חוששין לתקנת יורשין ועבדינן אותו כאבוה גופיה, אבל לא במאי דלית ליה שום זכות ושטר למטען אולי היה לאביו שטר, ואביו אם היה בלא שטר לא הוה מהימן בתוך ג', ודוק.

ויש בזה עיון להנך תרי טעמא בטעין קמיה דידי זבנה דהחזיק בה ג' שנים דכתב הקצוה"ח דזה מהני מצד עצמותה לא משום מיגו, דשם לא שייך טעם דאין אדם מזדהיר בשטריה כ"כ, ויעוין בנתיבות במה שפירש בדברי הרמב"ן. ועוד צ"ע בגדרי חזקה בסברות דקות ודוק בכ"ז.

שם והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי. צריך אני לבאר הפשט הפשוט כי ראיתי למחברים נבוכים בזה. לכאורה קשיא דילמא איירי במודה המערער שדר בה בין בימים בין בלילות ומתניתין קמ"ל דג' שנים הוה חזקה, ולעולם במודה. אך הפירוש בגמרא כיון דבתים לא מצי למידע שדר בלילות שוב אף אם יודה שראהו דר בלילות מ"מ אין זה חזקה דמצי המערער ללוקחה תמיד. ומשני מאן מסהיד שיבבי ושיבבי ידעי, ואם כן אף אם אין עדים שדר בלילה רק הוא בעצמו הודה לא מהימן מטעם מיגו, דמיגו להוציא הוא, דהחזקה טובה דהוה ליה למחויי דילמא יש לו עדים שדר בלילה, זהו הפשוט לענ"ד.^(ז)

ובזה ניחא דלא מוקים הגמרא בתים בלא טעין ליתי עדים, דזה הבל, דהא לפי מה דס"ד דאינו יכול לברר שדר בה ג' שנים לא הוה חזקה כלל, דהא המערער יכול לטעון לא דרת פה ג' שנים ביממי ובלילי, רק לפום המסקנא הוה חזקה מדלא מחה כל ג' שנים שמא יש לו שיבבי וכדומה, ודוק, והשעה"מ ל"ד כלל במחכ"ת.

ויש לעיין לפום המסקנא אם אמרינן מיגו למערער היכי דאין עדים על חזקה רק הודאת המערער, מי נימא דכיון דלא מהני תקנתא דחכמים שוב צריך לאזדהורי בשטריה ואמרינן מיגו דלא תקינו רבנן חזקה בהאי. ומסולק ראית האחרונים מתוספות דב"מ (ק"י א) ד"ה א"ל, דהתם פירשו תוספות לפום הו"א דתקנו רבנן בכה"ג חזקה אף דלא הועילו בתקנתם עיין שם דבכל חזקה מצי טעין לפירות הורדתיך יעו"ש, אבל לא לפי המסקנא דזה גופא הקשו תוספות א"כ מאי מועיל תקנתם, ודוק.

וכן יש לומר בשיטת הראשונים דסברי התם דאמרינן מיגו במקום חזקה, היינו דוקא התם דמצי טעין לפירות הורדתיך ושוב לא הוה רק אומדנא, משא"כ לפום המסקנא ובאין לו עדי חזקה דמנ"ל להמערער שאין לו עדים אולי יש לו ואחר ג' הוה של המחזיק, וכמו אנן סהדי דמסתמא מדלא מחה מכר לו והוה מיגו במקום עדים, אך לשון רמב"ן לא משמע כן, ודוק היטב וצ"ע עוד^(ח). ועיין או"ת וכתונת פסים.

ומה שהביא השעה"מ מהרא"ש התם דמי לעובדא דרבה לקמן דהמיגו מתחיל משקר, רק בתוך ג' בלא מחאה ראשונה אי שקלת לה מהני, רק משום שסותר דבריו אמרינן מיגו אי בעי הוה טעין לה, ומהני המיגו מהטענה השקריות להסיר חסרונה וקלקולה וסלק לה כמו שאינה, משא"כ לאחר ג' דכל תועלת המחאה הוא מהראשונה, ואיהו קאמר עלה דשקר הואי וצריך להאמינו במיגו מטענת שקר, ודוק, וכן פסק הרא"ש לקמן, וזה נכון בס"ד. ודברי הרא"ש בפסקיו ובתוספותיו אינם סותרין כלל זא"ז, וזהו כדברי הסמ"ע (סי' פ"ג ס"ק ד') והכנה"ג הסכים לזה.

שער משפט סימן קמו ס"ק ג

[ג] לא הגדנו לשום אדם אפי' הכי הוה מחאה. כן כתב הטור, והוא מהרא"ש ר"פ חזקת הבתים (סי' א') והנמוקי יוסף שם (יד, א מדפה"ר ד"ה גמ') בשם רבינו יונה. וכתב הנמוקי יוסף שם ונראה טעמן כיון שלא זכה בחזקה זו אלא משום כיון דאית ליה למחויי ולא מיחה אמרינן ודאי זבנה וא"כ כיון שמיחה ואין לו לטרוח ולמחות בפניו לא אמרינן זבנה, עכ"ל.

ולפע"ד דין זה במחלוקת שנויה, דהנה בפרק חזקת הבתים דף ל"ג ע"ב אמרינן דאם אכל תרתי שנים הדרא ארעא והדרי פירי, ואמר רב זביד עלה ואם טעין ואמר לפירות ירדתי נאמן משום דלא חציף אינש למיכל פירי דלאו דיליה,

ופרכינן עלה אי הכי ארעא נמי ומשני ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך, אי הכי פירי נמי ומשני שטרא לפירי לא עבדי אינשי. והנה התוס' (ד"ה אי) והרא"ש (סי' כ') והנמוקי יוסף שם (יז, ב מדפה"ר) פירשו דהא דפריך הש"ס אי הכי ארעא נמי אין לפרש דיהא נאמן שהקרקע שלו דהא אף לאכול הפירות דלהבא אינו נאמן, אלא דקושית הש"ס קאי דכי טעין שקנה הקרקע יהיה נאמן מיהת לפירי משום דלא חציף אינש. אמנם הרמב"ן בחידושיו כתב אי הכי ארעא נמי יש מפרשים פירי דאכל בטענת זביני ארעא נמי לא ליהדר אבל ארעא גופה מיהדר וכו', ולא דוקא האי פירושא אלא ארעא נמי כיון דאיהו מוחזק בגוה להימניה ואוקמא היכי דקיימא. וכן הוא בספר שיטה מקובצת בשם הרשב"א. וא"כ בנידון זה שלא הגידו העדים מחאתו נהי נמי דלא הוי חזקה כדן דהוי מחאה מעלייתא מ"מ כיון שאכל הקרקע ג' שנים ולא שמע שום מחאה א"כ ליכא ריעותא במה שלא נזהר בשטרו דטפי מג' לא מזדהר אינש בשטרו, וא"כ נאמן בהקרקע משום דלא חציף אינש לירד בקרקע שאינו שלו כקושית התוס', ותירוץ הש"ס לא שייך כאן כיון דאכל תלת שנים ולא שמע שום מחאה לכך לא נזהר בשטרו. אך הרא"ש והנמוקי יוסף אזלי לטעמייהו דס"ל דקושית הש"ס לא קאי על הקרקע גופה, אבל לשיטת הרמב"ן והרשב"א דס"ל דפירכת הש"ס קאי אגוף הקרקע א"כ בכהאי גוונא שאכל ג' שנים ולא שמע שום מחאה ודאי נאמן על הקרקע מטעם לא חציף.

תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף לט עמוד ב

(כב) מר סבר סהדותא בעינן ומ"ס גילוי מילתא בעינן. פי' בין למר בין למר ס"ל דלא הוי גילוי מילתא דמצי למימטי באודני' דמחזיק בבציר מג' והאי דאמר בפני שנים סבר טעמא דחזקה הוא מפני שני ענינין אחד. דעד תלת שנים מיזדהר בשטרי' טפי לא מיזדהר. ואחד שאל"כ כדברי המחזיק הי' לו לזה למחות והשתיקה שעשה נותנת אמתלא לדברי המחזיק דודאי מכר לי' ושטרא הו"ל ואירכס ומפני שני ענינין הללו זוכה המחזיק בשדה אבל אם חסר א' מהם כגון שלא החזיק ג' שנים אף על פי שזה שתק אינה חזקה או שהחזיק ג' שנים וזה לא שתק אלא מיחה בפני עדים אף על פי שלא ידע המחזיק במחאתו אינה חזקה שאין כאן אמתלא לטענתו. הילכך אם מיחה בפני שנים הויא מחאה. ואף על פי שלא הגיע באזני המחזיק דלא בעי' אלא סהדותא בעלמא דמיחה כדי לסלק מעליו התואנה למה שתקת ששתיקתך נותנת אמתלא לטענתו של מחזיק והנה מביא עדים שלא שתק וכיון שאין אמתלא לטענתו אינה חזקה ומ"ס טעמא דחזקה אינו אלא מפני דבר אחד דעד תלת שנים מיזדהר בשטרא. וכל זמן שדבר זה ימצא אף על פי שאין אמתלא לטענתו מהימנין לי' הילכך המחאה שמשבר' החזק' בעינן שתה' גילוי מילתא שתוכל להגיע באזני המחזיק' ואין גילוי מילת' בבציר' מג' הילכך אם מיח' בפני ג' שהגיע הדבר באזניו הויא מחאה דאמרי' לי' איבעי לך לאיזדהורי בשטרך וכיון שלא נזהרתה לא הויא חזקה. אבל אם מיחה בפני שנים שזה לא ידע בה ולא הו"ל לאיזדהורי בשטרי' הויא חזקה וטענתו טענה. אף על פי שאין לנו אמתלא בשתיקתו של זה. ורבי' שמואל זצוק"ל תלה טעם האומר סהדותא בעינן משום דמחאה לא הויא לישנא בישא ואזלי ואמרי' לי' ואינו נ"ל זה הפתרון דא"כ כך הי"ל לומר דמר סבר היכא בעינן תלתא היכא דאיכא לישנא בישא. אבל מחאה דלא הוי לישנא בישא לא. אלא לאו ש"

קובץ שעורים בבא בתרא אות קד

קד) [דף כט ע"א] טפי לא מיזדהר בשטריה "ותקנו חכמים שאם אכלה שלש שנים בשופי שאין צריך להראות שטרו יותר" כ"כ הרא"ש וזה כדברי קצה"ח - סי' ק"מ - דחזקת ג' שנים תקנת חכמים ואם עדי המחאה מעידין שלא אמרו לשום אדם מ"מ מהניא המחאה, והטעם כתב הרא"ש כיון שמיחה כמאמר חכמים והיינו דבכה"ג לא תקנו שתועיל חזקה, אבל בני' פירש טעם אחר דראיה של חזקה היא משתיקתו של המערער, וכיון שמיחה ולא שתק לא מהניא חזקה מידי, ולכאורה לפי טעם זה למה צריך המערער להביא ראיה שמיחה הלא אם באמת מיחה לא היתה חזקתו כלום, וא"כ אדרבא על המחזיק לברר שהיא חזקה מעליא, וצ"ל כיון דהחזקה ודאית וביטול החזקה ע"י מחאה ספק אין ספק מוציא מידי ודאי, [ודוגמא לזה, בקנין ודאי ותנאי ספק אף שאם היה תנאי ולא נתקיים נעקר הקנין למפרע מ"מ אמרינן אין ספק מוציא מידי ודאי], ואם המערער טוען שלא היה במקום שיכול למחות, כתב בני', דבהא פליגי ר"נ ור"ב גבי בשכונני גוואי הויא, וקיי"ל כר"נ דאמר ליה זיל ברור אכילתך, והיינו כיון דההוכחה מחזקה היא רק בצירוף שתיקתו של המערער, ואם לא היה יכול למחות אין כאן הוכחה כלום, ע"כ צריך המחזיק לברר שהיתה חזקתו חזקה כדן, וצריך להבין מאי עדיפא טענת לא הייתי יכול למחות, מאילו טען מחיתי דצריך המערער להביא ראיה, ובאמת מה"ט פליגי ר"ב, אבל מ"ט דר"נ, וע"כ צריך לחלק ולומר דמחאה מיקריא דבר המבטל את החזקה ושייך לומר אין ספק מוציא מידי ודאי כנ"ל, אבל אם היה המערער במקום שאינו יכול למחות, החזקה מתחלתה ומצד עצמה אינה כלום, והספק הוא בעיקר החזקה אם היתה כדן או לא, ואין הספק אם היה כאן דבר המבטל החזקה כמו בספק מיחה, [ויש לעיין, בשנים אומרים מיחה ושנים אומרים לא מיחה מי נימא ג"כ אין ספק מוציא מידי ודאי כמו בתו"ת בתנאי] אבל דעת הרא"ש - סימן ו' - דעל המערער להביא ראיה שלא היה יכול למחות, דהא דאין יכול למחות לא עדיף מאילו מיחה דצריך להביא ראיה, ולדעת הרא"ש שתיקת המערער אינה חלק מהחזקה, אלא טעמא דחזקה שלא חייבוהו חכמים לשמור שטרו

לעולם אבל דעת הרשב"א, דטעמא דלא מיזדהר בשטרא מיגד אגיד בטעמא דקפיד איניש, וזהו טעם המחלוקת גבי אכילת קטן אי הויא חזקה - לקמן מ"ב - כמבואר שם ברמב"ן ובשיטה בשם הרשב"א.

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק יא הלכה ב

במה דברים אמורים שמצריכין ראובן להביא ראיה או יסתלק בשלא נשתמש בה זמן מרובה, אבל אם הביא עדים שאכל פירות קרקע שלש שנים רצופות ונהנה בכלה כדרך שנהנין כל אדם באותה קרקע, והוא שיהיה אפשר לבעלים הראשונים שידעו בזה שהחזיק ולא מיחו בו, מעמידין אותה ביד ראובן וישבע ראובן היסת שמכרה לו שמעון או נתנה לו ויפטר, מפני שאומרים לו לשמעון אם אמת אתה טוען שלא מכרת ולא נתת למה היה זה משתמש שנה אחר שנה בקרקעך ואין לך עליו לא שטר שכירות ולא שטר משכונה ולא מחית בו, טען ואמר מפני שלא הגיע אלי הדבר שהרי הייתי במדינה רחוקה אומרים אי אפשר שלא יגיע לידך הדבר בשלש שנים וכיון שהגיע לך היה לך למחות בפני עדים ותודיע אותם שפלוני גזל אותי למחר אתבענו בדין הואיל ולא מחית אתה הפסדת על עצמך, לפיכך אם היתה מלחמה ושבוש דרכים בין המקום שהיה בו ראובן ובין המקום שהיה בו שמעון אפילו אכלה ראובן עשר שנים מוציאין אותה מתחת ידו וחוזרת לשמעון מפני שיכול לומר לא ידעתי שזה משתמש בקרקעי.

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף כח עמוד א

וכל שצריך לברר חזקה ובירר אותה יש אומרים שצריך להשבע עדיין היסת שהוא כדבריו וכן כתב הרמב"ם, ואף על פי שאין נשבעין לקרקעות, שבועת היסת נשבעים כמו שכתב הר"ף מההיא סוגיא דהפוגמת כתובתה (כתובות פ"ז א'), ויש אומרים דחזקה במקום עדים או שטר עומדת ואין עליו שבועה כלל ואפילו התובע ברי, וכך היה נראה למורי הר"א נר"ו, ואפילו לפי דברי האומרים שיש שבועת היסת אומר מורי דדוקא בתובע ברי אבל לגבי יורש או לוקח שאינו ברי אין עליו שבועה, וכן שמעתי ממורי הרשב"א נר"ו.

וכן יש שאומר שאין חזקה מועלת אלא לאוקמי ארעא ביד המחזיק כשהוא בתוכה אבל להוציא מיד אחרים לא מהניא, וזה אינו דא"כ יכנס שם המערער שיש לו עידי אבות ויטרוק גלי באנפיה ובטלת כל החזקות, אלא ודאי ליתא וכדמוכח נמי בפרק הגוזל (ב"ק ק"ב א') בעובדא דבר חמוה דר' ירמיה, וכן הודו לי רבותי שיחיו. והשובכות וכו'. פי' הא דקתני בבית הבדים עושה פירות וכו' אינו בבית הבדים שאין עושין שם אלא שמן זית בלבד, דהכא ודאי נראה הוא לעין שאין עושין שם שמן תדיר, ותנן נמי במסכת חגיגה (כ"ד ב') עברו הבדים אינם נאמנים אלמא זמן ידוע יש להם, אלא הכא בבית הבדים שעושים בהם מיני שמנים הרבה וכדפי' התוספות ופשוט הוא. ובית השלחין. פי' גן ירק וכיוצא.

והעבדים. פי' דאע"ג דמטלטלין חזקתן לאלתר, שאני עבדים שהולכים בשוק ונכנסין בבתים ואין תפיסתן ראיה שלקחן עד שיחזיק בהם שלש שנים, ונראה לי מלשון המשנה שאלמלא שעושין פירות תדיר לא היו צריכין שלש שנים אלא כיון שעבדו ברשותו שנה או שנתיים כפי שדרך בני אדם להקפיד בהם הוי חזקה, והילכך הגודרות [ד]אין להם חזקה לאלתר משום דאזלי בשוקא כדאיתא בגמרא (ל"ו א') י"ל שאינם צריכין שלש שנים מ"מ כיון שאין עושין פירות תדיר, אלא כפי מה שדרך בני אדם להקפיד שלא להניח ביד אחרים, וכן נראה ממה שפירש ר"ח לקמן, ומיהו אין הסוגיא דלקמן בגמרא דאתמרא גבי גודרות מתיישבת יפה לפ"ז, והנכון דהעבדים והגודרות כיון שאין להם חזקה לאלתר אוקמינהו רבנן [א] שלש שנים כדין הבתים שלא לתת דבריהם לשיעורין כפי מה שבני אדם מקפידין וכדאיתא בגמ' (כ"ט א'), ותדע עוד דהא אסיקנא בגמ' דלרבנן טעמא דשלש שנים היינו דעד הכי מזדהר בשטריה וגודרות על הרוב לאו בני שטרא נינהו, אלא ודאי דתו לא פלוג רבנן, והא דקתני הכא [עבדים] ולא קתני גודרות היינו משום דכיון דעבדים הוקשו לקרקעות לכמה דינין ועושין פירות תדיר גם כן כבתים תנא להו בהדיהו. חזקתן שלש שנים. פריש בגמ' מיום ליום למעוטי מקוטעים ולמעוטי מפוזרים, והני שלש שנים אינן כמנין העולם מתשרי לתשרי, אלא שמתחיל למנות מן היום שהתחיל להחזיק שנים עשר חודש עד תשלום שלשים וששה חודש ואם נתעברה השנה נתעברה לו.

שדה בית הבעל חזקתן שלש שנים ואינם מיום ליום. בגמ' מפרש בסייעתא דשמיא. גמ' א"ר יוחנן שמעתי וכו'. יש מפרשים מלשון ואושיא יחיטו (עזרא ד' י"ב) היורדין ליסודה של הלכה, וכן יש מפרשים כשהיתה סנהדרין באושא וכן פרש"י, ולפי שהיה ר' ישמעאל מאותו הדור, והדבר צריך ביאור, ודכו"ע לא היה רבי יוחנן בדורו של רבי ישמעאל אלא ששמע הדבר בשמו. מנין לחזקה שהיא שלש שנים. כלומר מהיכא נפקא לחזקה שתהא שלש שנים לא פחות ולא יותר, אם תפיסתן ראייה כמטלטלין שלא [היו] הבעלים שותקים תיהו חזקתן לאלתר, ואם אין תפיסתן ראייה מפני שהוא דבר שאדם יכול להכנס לתוכו למה [יש] להם חזקה לעולם.

משור המועד מה שור המועד וכו' עד נפקא ליה מרשות מוכר וקם ברשות לוקח. כי האי ודאי לא תיסק אדעתין כלל דבהא בלחוד סגי ליה שאין אדם זוכה בשל אחרים אלא בהקנאה או בהפקר, אלא ה"ק דבשלש שנים קים ליה ברשות

מחזיק וכי אמר שהיא שלו או שלקחה על העורר להביא ראייה שלא היה כן כי הוא חשוב מוציא מחבירו, ופרכין דא"כ בשלש שנים תיפוק מרשות מוכר אבל לא תיכנס ברשות לוקח עד השנה הרביעית דומיא דשור המועד דאע"ג דבשלש נגיחות נפק ליה מחזקת תם אין מועד לשלם נזק שלם עד נגיחה רביעית, ולא יהא זה חשוב מוחזק יותר מחבירו ונימא כל דאליים גבר, ומהדרינן דהא ליתא דהתם בשלש נגיחות בלבד קם ליה בחזקת מועד לשומרו אלא שאינו משלם עד דנגח, אבל הכא כיון דבשלש שנים קם ליה בחזקת לוקח תו לא בעינן מידי דהא קאי בגוה ומוחזק בה.

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לב עמוד ב

אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא, פירשה הרב רבי שמואל ז"ל בפירושו ואיני מבין דבריו. ולענין הדין בגמר עצמה תמה הוא למה לא יהא אדם נאמן לטעון על פה במגו דיכול לתבוע בשטר, והא אפילו מגו דתלוי במעשה ומחוסר מעשה נמי אמרינן, כדאמרינן בעלמא (לק' קל"ד ב') שהרי בידו לגרשה. ושמעתי פירושה משום דלא אמרינן מגו לאפוקי ממונא, וכן פירשה רבי יהוסף הלוי ז"ל, והאי נמי כיון דאית ליה חזקה דאבהתיה לא מפקינן מיניה, ורבה סבר אמרינן מגו אפילו לאפוקי ממונא, ואפסיקא הלכתא כרבה בארעא משום דברשות מחזיק קיימא ואידך הוה ליה מוציא מחברו ומגו לאוקומי ממונא הוא, ואף על גב דקיימא לן (ב"מ ק"ב ב') קרקע בחזקת בעליה עומדת, כיון דאיכא מגו ותפיס לה איהו מהימן ואף על גב דבחזקת אבהתיה דהאיך קיימא.

חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כט עמוד א

הא דאקשי ליה אב"י לרבא אלא מעתה הני דבר אלישיב דקפדי אפי' אמאן דחליף אמצרא דידהו ה"נ דלאלתר הוי חזקה וכ"ת ה"נ א"כ נתת דבריך לשיעורין, תמיהא לי דאדרבא מהאי טעמא הו"ל לרבא למימר דאפי' דבר אלישיב לא נחזיק עלייהו בבציר מתלת משום דכל מדת חכמים כך הוא שמתקנין על דרך הרוב ודרך הכלל לא על דרך הפרט, בארבעים סאה הוא טובל מים שכל גופו של אדם טובל בהן בארבעים סאה חסר קורטוב אינו טובל ואפי' קטן שכל גופו עולה בעשרים סאה, אלא שיש אחרת כיוצא בזו בפ"ק דקדושין (י"א א') א"ה בנתיה דר' ינאי דלא מקניאן נפשיהו בתרקבא דדינרי, וצל"ע:

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף כט עמוד א

וכי תימא הכי נמי א"כ נתת דבריך לשיעורין. פי' קושיא לאו משום דבי בר אלישיב בלחוד דאינהו לא הוו רובא לעלמא, וה"נ משום אינהו בלחוד לא מפליגינן תקנתא או מילתא דהוי לשאר עלמא, אלא הכי אקשינן דהא בקפידא תליא מילתא אין הדעות שוות בזה כלל כי יש מקפיד ביום אחד ויש בחודש ויש בשנה ורובא קפדי בפחות משלש שנים אלא שאין להם פנאי למחות, ועל מה סומך התנא לשנות חזקה של שלש שנים, וההיא דבנתיה דרבי ינאי דפ"ק דקידושין (י"א א') במקומה פירשתי יפה בס"ד.

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף כט עמוד א

וכן החזקה אין נותנין דברינו בה לשיעורין אפילו היה אדם שנודע בו שהוא זריז בעניניו ונזהר על שטרותיו בפרט יתר על שאר בני אדם אין אומרים אלו היה לו שטר היה השטר אצלו אף לאחר שלש אלא הולכין אחר סתמן של בני אדם שמא יראה לך לסתור דעת זה ממה שהיו סבורין בסוגיא זו לבא לדין חזקה מדין קפידא כלומר תרתי שנין לא קפיד איניש תלת קפיד והקשו אלא מעתה כגון הני דבר אלישיב דקפדי אפילו אמאן דחליף אמצרא הכי נמי דלאלתר הויא חזקה ולדעתנו היה לו להשיב שמ"מ הולכין אחר סתמן של בני אדם יראה שכונתו היתה לומר שאין סתם בני אדם שלא להקפיד על כך אלא הרבה בני אדם קפדים בכך ולקח דרך משל בני אלישיב שהיו נודעים במדה זו והוא שאמר כגון הני כלומר שהרבה בני אדם במדה זו ואין כאן סתם אצל אחת מן המדות:

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף קג עמוד ב

מתני'. מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד. (אם אמר הרי עלי ששים עשרון מביא בכלי אחד) אם אמר הרי עלי ס"א - מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד, שכן הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד, דיו ליחיד שהוא פחות מן הציבור אחד. אמר ר"ש: והלא אלו לפרים ואלו לכבשים, ואינם נבללים זה עם זה! אלא, עד ששים יכולין ליבלל. אמרו לו: ששים נבללין, וששים ואחד אין נבללין? אמר להם: כל מדות חכמים כן, בארבעים סאה הוא טובל, ובארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול בהן.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יג עמוד א

וקים להו לרבנן דכל תבואה שנקצרה בחג בידוע שהביאה שלישי לפני ראש השנה, וקא קרי לה בצאת השנה. - אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: וקים להו לרבנן בין שלישי לפחות משליש? - אמר ליה: לאו אמינא לך לא תפיק נפשך לבר מהלכתא? כל מדות חכמים כן הוא, בארבעים סאה הוא טובל, בארבעים סאה חסר קורטוב - אינו יכול לטבול בהן. כביצה - מטמא טומאת אוכלין, כביצה חסר שומשום - אינו מטמא טומאת אוכלין. שלשה על שלשה מטמא מדרס, שלשה על שלשה חסר נימא אחת - אינו מטמא מדרס

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קד עמוד א

מתני'. כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה לעולם, כל זמן שהיא בבית בעלה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים, שיש בכ"ה שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה, דברי ר' מאיר שאמר משום רשב"ג; וחכ"א: כל זמן שהיא בבית בעלה - גובה כתובתה לעולם, כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים. מתה, יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים.

גמ'. אמר ליה אביי לרב יוסף: ענייה שבישראל עד עשרים וחמש שנים, ומרתא בת בייתוס עד עשרים וחמש שנים? אמר ליה: לפום גמלא שיחנא. איבעיא להו: לרבי מאיר, מהו שתשלש? תיקו. וחכמים אומרים: כל זמן. אמר ליה אביי לרב יוסף: אתאי קודם שקיעת החמה - גובה כתובתה, לאחר שקיעת החמה - לא גביא, בההיא פורתא אחילתא? אמר ליה: אין, כל מדת חכמים כן היא, בארבעים סאה - טובל, בארבעים סאה חסר קורטוב - אינו יכול לטבול בהן.